

Азиз ва ягона месан, якона якои Ўзбекистоним!

O'zingni angla!

HURRIYAT

MUSTAQIL GAZETA

1996-yil dekabrdan
chiqa boshlagan

№ 37

(1099)

2018,

5-SENTYABR

chorshanba

hurriyat.uz

Чақа қишлоқ
ҳангомалари

Ёзувчи Сайид АНВАР
галстук борлаш
санъати ҳақида

6

2 → “Ақл маркази” нинг халқаро эътирофи

“Тараққиёт стратегияси” маркази бир қатор халқаро таҳтил марказлари билан ҳамкорлик меморандумларини имзолади.

3 → “Қора пул узра можаро қилса”

Пулсираган одам умуман бу соҳага яқин йўламаслиги лозим. Моддий даромадни устун билган корчалон албатта миллий анъаналаримиз, урф-одатларимизни пайҳон қиласди.

4 → МАЛЬДАВИЙ ХАЁТ

журнали
газетамиз меҳмони

Шиҷоатли одам

Ўзбекистон халқ баҳиси Бахшиқул TOFAEВнинг ҳаёт достонидан бир боб

Бўйи дўмбира баравар боланинг дўмбира чеरтиб, минг йиллар аввал аждодлари айтган достонни кўйлаётганини кўрганда кўнглингиздан нималар ўтади? Муқаддас қадриятларнинг завол билмаслигими? Балли, уларнинг барҳаётлигини тавминлаб келаётган воситачилар эса дили некбин, тили эркин баҳшилардир.

Сирожиддин ИБРОХИМ

журналист

“Будунёлар ёш бўлганда ўтган у савдолар” (Кодир баҳши ибораси — С.И.) ҳикоятини кўз ўнгимизда кинодан ҳам яхшироқ жонлантириб берувчи баҳшилар элу юрт кўнглигинг сувчилари. Баҳшили эз ёвларга қарши мардона курашган. Эҳтимол, бутун бир ўлка мардумларининг ёвқулрингини факат баҳшичилка боғлаш тўғри бўлмас, лекин халқ оғзаки иходи, хусусан достонлар эр йигитлар қалбина тарбиялашда қучли восита таъвида.

Шеробод баҳшичиллик мактабининг асосчилари бўлган баҳшилар улуғ анъанани давом эттириб, халқнинг маънавий меросини асрларга елқалаб ўтиш ва эл орасига ўйиш учун муносиб издошлар тайёргарлар. Издошлар эса гоҳ тўй-у томашаларда, гоҳ хос давраларда достон кўйлаб, калпага милий қадриятларимизга меҳру муҳаббат уруни экиб келмоқда.

5

Шолазис ШОХИДОЕВ фотоси

Аъло баҳога ўқишиш — орзуимиз, ўйимиз!

Үктаам АБДУЛЛАЕВ

“Hurriyat” мухабири

Одатда байрам кунлари тақвимларда алоҳида рангларда кўрсатилиди. Лекин шундай кунлар борки, тақ-

вимларда байрам белгиси кўйилмаган бўлса-да, кўччилик, айниқса болалар уни интиқлиқ билан кутиб ола-

ди. Ўша куни ота-оналар, боболар ва момоларнинг ташвиши, шириш ташвишли ортади.

Балли, сездингиз, бу

янги ўкув Йилининг бошланниши. Ҳудди шу куни энди-

гина равон гапиришни ўрганган болакайлар жажи кўлларига ручка тутиб, ҳаёт алифбосини ўрганишни бошлайдилар.

Шу куни улар учун истикбол эшиклиари очилиб, мурғак қалбларида орзулар куртак ёзди. Ватан деган мукаддас тушунчани англаш, фарзандлик бурчини хис қилишдек завкли, маълиятича фасл бошланади.

2

Мумтоз санъатнинг қадимиий илдизи

Президентимиз ташаббуси билан эртага Шаҳриабзод шаҳрида Ҳалқаро маком санъати анжуманни бошланади. 10 сентябргача давом этадиган анжуманга юртимизда пухта ҳозирлик кўриди. Ўзбекистон халқ ҳофзи, “Дўстлик” ордени соҳиби Ҳасан РАҲАБИР билан ЎзА мухбирининг сұхбати маком санъатининг тарихи, ривожланиши, жаҳон мумтоз мусиқасидаги ўрни ҳақида бўлди.

Дилобар МАМАТОВА

Ўзбек мухабири

— Маком — ўзбек мумтоз мусиқаси дурдонаси дейилиши бежиз эмас. Ўзбу санъатнинг шаклла-

ниш тарихи ҳақида нима дея оласиз?

— Маком ҳалқимизниң бебаҳо маънавий мероси. Ўзбу санъат

ривожланишнинг узок даврини босиб ўтган, кўплаб санъаткорлар, бастакорлар унинг тадрижий тараққиётiga ўз хиссасини кўшган.

Уларда инсон кечин-маларининг энг нозик оҳанглари жамланган. Шу сабаб макомни хис килиш, тушуниш учун маълум тайёргарлик зарур. Бунинг учун киши ўшиқидан мусиқага меҳр кўйиши, руҳий камолотини айни шу жиҳат билан боғламоғи керак.

Индонезияда 18 август — 2 сентябр кунлари ўтказилган XVIII Осиё ўйинларидан мамлакатимиз спортчилари юксак ғалабалар билан қайтишиди. Энг асосийи — ўн саккизинчи маротаба йигилган қитъя олимпиадасида илк маротаба ўзбек миллий кураши бўйича мусобақалар ўтказилди.

Ўзбекистоннинг янги рекорди

Жобир ҲЎЖАҚУЛОВ

шарҳчови

Бу барчамизга катта кувонч ва фарҳ бағишилади, албатта. Спорт — миллатни, мамлакатни тез танитидиган воситалардан. Миллий спорт турининг қитъя миқёсидаги энг катта турнир дастурига киритилиши эса ҳалқимизнинг ва давлатимизнинг тобора юксалиб бораётган нуғузидан далолатдир. Айни пайтда бу — истиколимизнинг меваси. Ватанимиз мустақил, ҳалқимиз озод, юртимиз обод бўлмаганида, миллий курашимиз ҳалқаро спорт турнир сифатида жаҳонда тан олиниши нарида турсин, истебод замонидаги каби “эскилик сарқити” сифатида тўй-хашаму қишлоқларнинг чанг кўчаларидаги мискин давралардан нарига ўтмай қолавериши тайин эди.

Мутахассислар фикрича, аслида дэюдо ва самбонинг негизи ҳам бевосита ўзбек курашига бориб тақалади. Зоро, ўзбек курашининг тарихи уч ярим минг йиллик довон билан бўйлашиши мурархилар битикиларидан маълум. Мамлакатимиз мустақилликка эришган дастлаби йиллардан миллий курашимизни жаҳон майдонларига олиб чиқишга астойдил киришилди. Ҳалқаро кураш ассоциацияси тузилди. Бугунги кунда дунёнинг юздан ортиқ мамалакати унга аъзо. Осиёдан Америкача, Африканада Австралияга бўлган улкан маконда ўзбек миллий кураши миллионларнинг севимли спорт турнига, машгулотига айланди.

Ҳалқ ҳаётига яқинлик — бош мезон

Жобир РАЗЗОҚОВ

Айни кунларда юртимиз бўйлаб Ватанимиз мустақилгининг йигирма етти йиллик байрами қизгин нишонланмоқда. Жойларда турли маданий-маърифий тадбирлар, анжуманлар ва учрашувлар ўтказилаёт. Ана шундай тадбирлардан бири Сирдарё вилоятида ташкил этилди.

«Ҳалқ ҳаётига яқинлик — журналист фаолиятининг бош мезони» мавzuидан ўтган ушбу анжуман ўзбекистон Журналистлари ижодий ушумаси томонидан Сирдарё вилояти ҳокимлиги, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Конунчиллик палатасининг Инновация ривожланиши, ахборот технологиялари масалалари кўмитаси, Республика товархом ашё биржаси, ушумаси оғизли музейларни юртимизда ташкил этилди.

Мамлакатимизда барча соҳалар қатори оммавий ахборот воситаларини янада демократлаштириши, модернизациялаш, журналистларини ижодий из-

3

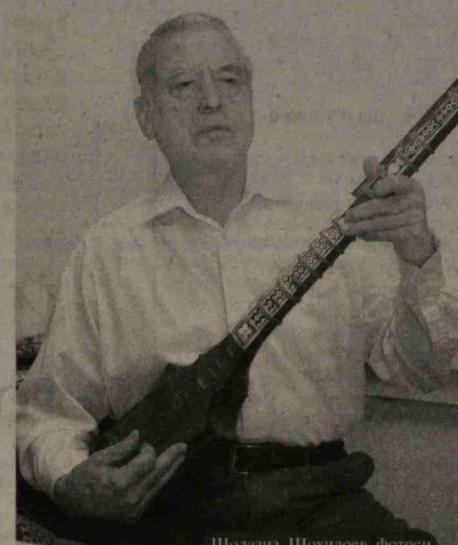
1

Эски ўзбек ёзувини, араб ва форс тилларини ўрганиши даркор. Мақомни эшитиш уни тугал тушуниши англатмайди. Ижро йўлига келсақ, у алоҳида санъат, алоҳида маданият.

Мақом ижрочилиги энг қадими санъат турларидан. Унга IX-X асрларда Марказий Осиё ва Шарқ мамлакатларида ижтимоий-маданий ҳаётга таъсири кўрсата олган жонбахш омил сифатида қаралган.

Ўзбек мақом санъати минг йилик тарихга эга. Юртимиздаги «Шашмақом», «Хоразм», «Фарғона-Тошкент» мақомлари кўйининг ўзига хос мавқеи ва ижрочилик йўли билан ажralib туради. Унинг ривожланиши ва асрлар оша сайқал тошишида давр, замон, ижтимоий вокелии мухим унсур сифатида ўз тасирини кўрсатган.

Юртимизда мақомчилик санъатининг тараққий этишида академик

Шолозиз Шохидов фотоси

нинг ҳақиқи йўқ. Сўзни хото талафуз қилиш, оҳангни, авжни нотўғри талқин килиш халқнинг бой маънавий месросига хиёнат қилган билан баробар. «Кечакелгум» деб бошланувчи газал «Кечакелдим» шаклида ижро этилмаслиги керак. Бунда сўз билан ишлашга алоҳида аҳамият бермоқ лозим. Мақомда чиройлирек, ижро гратат олинсангида ўзгартиш киритиш мумкин.

— **Мақом — аждодларга ўтиб келаётган бой ҳазина. Сизнинг суплонгизда ҳам бу анъана саклаб келинмокда...**

— Бизнинг бахтимиз санъатни, адабийтни кадрлайдиган Ражабийлар хонандонида таваллуд топганимизда, деб

— «Шашмақом» ЮНЕСКОнинг номоддий маданий мероси рўйхатига кирилганни халқимиз хәтидида мухим воқеалардан бири бўлган эди. Ўтган йил 17 ноябрда Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг «Ўзбек миллий мақом санъатини янада ривожлантириш тўғрисида» ги қарори қабул килиниши ана шу унтулмас воқеанинг давоми бўлди. Давлатни миз раҳбари ташабуси билан ҳар иккى йилда Шахрисабзда Халқаро мақом санъати анжуманини ўтказилиши белгиланди. Бу биз, санъаткорлар учун мақомни жаҳон узра тарғиб этишида улкан имкониятдир. Бу ишлар асрлар давомидаги халқимиз маданий месросининг мухим қисми бўлган, қадими тарихи, терап фалсафаси, бетакор ҳозибаси билан инсониятга руҳий кувват бериб келган мақом барҳаёт яшашини англатади.

— **Шахрисабз шаҳрида ўтадиган биринчи Ҳалқаро мақом санъати анжуманидан нималар кутапсиз? Бу тадбир мақом санъати юксалишида қандай аҳамият касб этади?**

— Халқаро анжуманда кўплаб хорижий давлатлардан машхур хонандалар, созандан мақом билимдонлари иштирок этади. Ташкитчилар орасида туркӣ мақом санъатидан боҳабар кўплаб ижодкор дўстларим, шогирдларим фаoliyati олиб бормоқди. Ҳалқ хофизи Махмуджон Тошибоев, ўзбекистон ҳалқ артисти Муножот Йўлчиеva билан тадбир доирасиди ўтказиладиган «Мақом мусиқа санъати ва унинг жаҳон цивилизациясида тутган ўрни» мавзусидаги илмий-амалий конференцияга тайёрларик кўрмоджамиз. Бунда ўзбек мумтоз мақомининг аҳамияти томонларига ўтибор караталимиз. Нуғузли тадбирда миллий мумтоз санъатимиз жозибаси намойиш этилади, маҳаллий ва хорижик мусиқашунослар, олимлар, хонандада созандалар ўзаро фикр алмашади.

Тадбирда голиб бўлиш эмас, мунносиб иштироқ этиш мухим. Бу каби танловлар дунё ҳалқларининг мусиқий тафаккури, дунёкараши янада бойишига, маънавий меросга алоҳида меҳр кўшишига хизмат килади.

— **Мамлакатимизда мақом санъатига каратилаётган ўтибор ҳақида қандай фикр дасиз?**

ридаги бой маъно барча замонларда ўтироф этилган.

Туркӣ ҳалқлар мақомидаги умумий жиҳат кўй авжи ва тугалланишига алоҳида аҳамият қаратилиши дар. Авж пардалари баландор, якуний кисм дилга хуш ёқувчи нағис ижро этилади.

Мақом жуда йирик түркум. У бошқа мусика аспарларидан музкаммаллиги, кўй ва шакл тизимларига эга экани билан фарқланади. Шунинг учун мақомни ижро этаётганда, аввало, мумтоз адаётдан хабардор бўлиши зарур. Ижрочи мақом устида ишлаётганда бир сўзининг маъносини тушунмадими, шу газални маромига етказиб кўйлай олмайди, яъни шоир билан ўғиз ўртасида девор пайдо бўлади. Мақом жуда катта илм. Мақомчилик ҳаваскор хонандаларнинг олди-кочди сўзлари, хатти-харакатидан холи бўлмоғи керак.

Рахматли отам айтар эди: «Мақомни тузатсанг-тузат, асло бузма». Мақомни бузишга ҳеч ким-

ўйлайман. Чунки бу хонандонда таваллуд топмаганимда мақомнинг сири дунёсига кирмаган бўлардим. Ўзим тилшунос бўлсан-да, ўша давр тузуми бизга соҳадан тўла боҳабар бўлишимизга имкон бермади. Аммо отамнинг билим ва сабоқлари туфайли сўзга меҳр кўйганиман. Бадий сўз жуда оханга солиб ижро этишига иштиёқ пайдо килган. Бундаги бор сирсона-тарилини ўрганишига аҳад килдим. Отамнинг изиздан бориб, илмий изланишига кўл урдим. Якинда 700 саҳифадан иборат «Ражабийнома» китобим нашардан чиқди. Унда мақом санъати ҳақида тўплаганларим ва отам ҳақидаги хотириларини жамлаганиман.

Бугун фарзандларим, невараларим ҳам мақомга меҳр кўйгани, бу борада кўплаб ўтикларга сазовор бўлган. Бундан беҳад маннунман.

— **Мамлакатимизда мақом санъатига каратилаётган ўтибор ҳақида қандай фикр дасиз?**

Рахматли отам айтар эди: «Мақомни тузатсанг-тузат, асло бузма». Мақомни бузишга ҳеч ким-

бахшикул бахши шу билан тутхамади. Алломишининг ори, садоқатли Барчин ёри, Бойчичорнинг фаросати, Қоражоннинг саховати, Бойбўрининг даврони, Бойсарининг армони, Ултонзининг пасткашлиги, Калдирғоннинг дардкашилиги, Култойнинг бўзлаганин-ю, ёдгорнинг отасини излаганини ҳақида айтганда не тўйиулар ўтмади дейсиз кўнгиллардан. Сурхондек элизим, «Алломиши»дек достонимиз, Бахшикулдек бахшиимиз борлигидан ўшон фахр тўйганини ўзаро пишид-да, ука.

— Айтишларича, тўғма бахши ва ёдаки бахшилар бўлар экан.

— Бу бор гал. Тўғма бахшида бадиҳағйлик устун келади. Ҳозиржавоб, сўз тизишида уста, термалари ҳам зўр чиқади. Ёдаки бахшилика ким қандай қарайди-ю, мен айб деб хисобламайман. У ҳам керак. Ёдаки бахшилар тумга бахшилар айтган достонларни ёдлаб, авлоддан-авлодга етказиб келади.

— Сиз ўзингиз қайси тоифага кирасиз?

— Мен ўзимда ёдаки бахши деб билмайман. Достонларни ёд олмаганиман. Айттар ҷоғимда ўз-ўзидан кўйлил келаверади.

— Кўпроқ қайси мавзулар қизиқтиради сизни?

— Билсангиз, қайси достонимизни олиб қарамаган, асосий мавзузу атрофида кичик мавзулар ҳам баён килиниб кетилган. Достоннинг асосий қархонлари атрофидаги борни ҳам кўрасиз, хорни ҳам кўрасиз, зўрни ҳам кўрасиз, зорни ҳам кўрасиз. Достонларни мадр булишини ҳам, дард чекишини ҳам, тилга киришини ҳам, сукут килишини ҳам, камтар юришини ҳам, магур турнишини ҳам ўргатади. Уларнинг тарбиявий аҳамиятини ҳеч нарсага киёслаб бўлмайди. Шунинг учун айрим бахшилар, анъанани бузиб, ҳалқ оғзаки ижодидан йирок, бачканароқ термаларни айтганини ҳам кўрпамиз. Айни ҳолатда сиз айтган ўтироқ тўғри. Лекин бахшиларни ниятида баробар ишларни ўтказгандек. Бахшиларни тўйларга бориб достон-терма айтиши азалдан бўлган. Ҳозир ҳам кундузлари бориб тўйларда достонлардан парчалар, яхши термаларни айтади. Лекин баъзи тўйларга кеч-күрнин ҳам қаркиришади. Бир-икки ишқибозни айтмаса, у ерда достон ўтишадиган одамнинг ўзи кам. Шунинг учун айрим бахшилар, анъанани бузиб, ҳалқ оғзаки ижодидан йирок, бачканароқ термаларни айтганини ҳам кўрпамиз. Айни ҳолатда сиз айтган ўтироқ тўғри. Лекин бундай йўл тутшиши, яъни савишини ҳаминка-дар давра кайфиятига мослашишини уят биладиган асл бахшиларимиз ҳали кўп. Гал омманинг уларни тинглаши ва баҳраман.

— Бахшилар асл илдизларидан ўзилиб, замоннивайлашиб кетяпти, тўйларда юриб хонанда хофизларга ўшҳаб коляпти, деган ўтироз-га қандай қарайсиз?

— Бахшилар асл илдизларидан ўзилиб, замоннивайлашиб кетяпти, тўйларда юриб хонанда хофизларга ўшҳаб коляпти, деган ўтироз-га қандай қарайсиз?

— Бахшилар асл илдизларидан ўзилиб, замоннивайлашиб кетяпти, тўйларда юриб хонанда хофизларга ўшҳаб коляпти, деган ўтироз-га қандай қарайсиз?

— Бахшилар асл илдизларидан ўзилиб, замоннивайлашиб кетяпти, тўйларда юриб хонанда хофизларга ўшҳаб коляпти, деган ўтироз-га қандай қарайсиз?

— Бахшилар асл илдизларидан ўзилиб, замоннивайлашиб кетяпти, тўйларда юриб хонанда хофизларга ўшҳаб коляпти, деган ўтироз-га қандай қарайсиз?

— Бахшилар асл илдизларидан ўзилиб, замоннивайлашиб кетяпти, тўйларда юриб хонанда хофизларга ўшҳаб коляпти, деган ўтироз-га қандай қарайсиз?

— Бахшилар асл илдизларидан ўзилиб, замоннивайлашиб кетяпти, тўйларда юриб хонанда хофизларга ўшҳаб коляпти, деган ўтироз-га қандай қарайсиз?

— Бахшилар асл илдизларидан ўзилиб, замоннивайлашиб кетяпти, тўйларда юриб хонанда хофизларга ўшҳаб коляпти, деган ўтироз-га қандай қарайсиз?

— Бахшилар асл илдизларидан ўзилиб, замоннивайлашиб кетяпти, тўйларда юриб хонанда хофизларга ўшҳаб коляпти, деган ўтироз-га қандай қарайсиз?

Шижаатли одам

1

Унвондор бахшининг уйи тўйхона бўлиб кетган. Келаётган қариндош-урugi, дўсти-ёрлари, муҳисларининг кутлов-табриклирага кўйилтирган экан.

Бахши ўзи улғайган оиласда аввалдан бахшилини анъаналари бўлмаганини айтади. Шунингдек, у яшаган кишлодан, теварах-атрофдан ҳам бахши ўтмаган. Отаси Карим полвон элга бош, донишманд бўлган. Ўғли ёсими танир ёшга етганда унга ўз кўли билан ўзрок, дўмбира ясад берган.

Гапни табридан бошладик.

— Шу кунларга етказганига шукр, — деди Бахшикул ака. — Маданиятимиз ривожига, ижод ахлига кўрсатагаётган доимий ўтибори, ғамхўрлиги ва самимий меҳри учун Президентимизга рахмат! Мендай бир оддий одамнинг меҳнатини шунчалик юзаси қадрлаб, олий давлат мукофотига лойик кўргани учун бир умр миннадорман. Дуюдаман.

Бундай кезларда киши болалигини элаши, ёруғ хотираларга берилиши табий. Бахши бобо ҳам ҳаёл дарсиган ўйниди:

— Энг кўп ёсимда қолгани — радионадаги достонхонилар. Таровех намозлари бизнинг уйда ўқиларди. Қишлоқдаги ёши улғалар намоздан сўнг менга достон ўқитишарди. Шеърий жойларини кўйга солиб айттишини сўршарди. Шу ўтироқ, тоғри таъсиси.

Бизнинг субхатимизни тинглаб турғанлардан бирори гапга қўшиши:

— Бахшикул ака, сиз ёшлида чўпонлик ҳам килардим, — дейди бахши. — Дала-дашта кўй бокиб, ўша ёд олган достонхониларни айттиби.

— Энг кўп ёсимда қолгани — радионадаги достонхонилар. Таровех намозлари бизнинг уйда ўқиларди. Қишлоқдаги ёши улғалар намоздан сўнг менга достон ўқитишарди. Шеърий жойларини кўйга солиб айттишини сўршарди. Шу ўтироқ, тоғри таъсиси.

— Бахшикул ака, сиз ёшлида чўпонлик ҳам килардим, — дейди бахши. — Дала-дашта кўй бокиб, ўша ёд олган достонхониларни айттиби.

— Бахшикул ака, сиз ёшлида чўпонлик ҳам килардим, — дейди бахши. — Дала-дашта кўй бокиб, ўша ёд олган достонхониларни айттиби.

— Бахшикул ака, сиз ёшлида чўпонлик ҳам килардим, — дейди бахши. — Дала-дашта кўй бокиб, ўша ёд олган достонхониларни айттиби.

— Бахшикул ака, сиз ёшлида чўпонлик ҳам килардим, — дейди бахши. — Дала-дашта кўй бокиб, ўша ёд олган достонхониларни айттиби.

— Бахшикул ака, сиз ёшлида чўпонлик ҳам килардим, — дейди бахши. — Дала-дашта кўй бокиб, ўша ёд олган достонхониларни айттиби.

Чақа қишлоқ ҳангомалари

Сайд АНВАР

ЭНГ ГҮЗАЛ ЭРКАК

Бунисимиз ўзимиз. Мана мен деган рассомлар ҳам тасдиқлади буни. Ишонласангиз, халқаро карикатурачи — рассомлар танловида ўттисдан ортиқ «Олтин медаль»нинг кўлга киритган Махмуджон Эшонкуловдан сўранглар.

Учрашувлардаги чишишларим Махмуджонга жа-а маъкул келиб кетибди-да. «Сизнинг шархингизни чизаман! «Муштум»да босасим!» деб қолди. «Шарж деганларнинг канака бўлади?» дейа сўрадим. «Расмингиз ўзингизга ўхшайди-ю, бир-иккита кулгили деталлар қўшилади», жавоб килди Махмуджон. Рози бўлдим. Рассом боласи тушмагур мени стогла ўтказди. Авареядан кейин юзимда пайдо бўлган чандикларга ўнг томонимга ўтиб қаради, чап томонимга ўтиб қаради, иягимни кўтариб қаради, бўйнимни эгуб кўйиб қаради! Сўнг хафасаси пир бўлиб деди:

— Сизнинг шархингизни чизиш шарт эмас экан.

Расмингизни ўзини шундай бериб юборса ҳам шарж бўлаверпакан!

ЧАҚА КАЕРДА?

Фарғонада бу савонли берсангиз, чақашилоқликларнинг ўзлари шундай жавоб беришади:

— Учкўпридан Палосонга қараб юрганси, йўлнинг бўйида кўлига иккни пакир кўтарган бир хотин туради. Ана шу хотидан ўтиб, ўнга бурилсангиз — Чақа!

НИМА УЧИН “ЧАҚА”?

— Бунинг тарихи «Иигирма олти» деган винолари бир сўму йигирма олти тийин бўлиб, дўконлардан босилиб ётган даврага бориб тақалади, — чақалик, ўзи аравадай, аммо овози аёлларнидан ҳам ингича Раим кўрек тушибтира кетади. — Ривоти кишишларича, кўшини қишлоқлик оптига сўтақдан бир сўм йигирма

тийин чиқибди-ю, олти тийинга келгандга олтovининг кўзи олти томонга қараб қолибди. Ўзи улар сўм топиб барака топмаганларданда! Шунда биздан чиқкан бойвачча олтovига мағрур боқиб, «Чақаси биздан!» дейа нақд олти тийинни сўрига отган экан! Шундан бўён қишлоғимизнинг номи — Чақа!

МАДАНИЯТНИНГ КИРИВ КЕЛИШИ

Маданият қишлоғимизга тў-ў-ў-ғри кўшини Бувайду тумандан кириб келган.

Халим бўқокнинг ўғли Салим бўқок уйланадиган бўлиб қолди. Келин томон, жа-а, муруватли эканни, сарполар ичига галстук ҳам кўши жўнатишибди-да!

— Катта давраларда юрасиз, ака, боғлаб беринг! — деб сўни азон айтмасдан Салим бўқок келиб қолди.

Йўлаб кўрсам, галстукиларнинг ичига юраверган эканманн, бирор марта ўзим такиб кўрмаган эканман.

— Хо-о-ов, қишлоқнинг чекасида районда ишлайдиган Ҳусан галстук бор. Галстукини ечмай

ухлади дейишади. Ўша бойлашни билиши мумкин, — дедим-да, Салим бўқоқга кўевлиги хурмати ўзим йўл бошладим.

Ҳусан галстук дардимизни эшиттач, чукур эснади. Сўнг майка устидан тақилган галстукининг учидан ушлаб турбиди:

— Галстук сотиб оламан, сотувчига боғлатаман. Шу бўйи тугини бўшаб кетгунича, тешигидан калламини киритиб-чиқариб кравераман!

Ве-е, ишонасизларми, галстукни кўтариб бутун қишлоғини айланиб чиқдик — боғлашни биладиган битта одам тополмади! Яхшиям кўши тумандан, паҳта култивациясига ёрдам бергани келган трактори бор экан, ўша боғлаб берди.

ХОТИНИМНИ ҲАФА КИЛДИ

Муҳиддин Дарвашов номидаги театр-студия ташкил килингач, биз иштирокчилар ҳаммамизга бир хил килиб костюм-шими сотиб олдик. Ве-е, бизга ҳам ярашар экан копкора костюм-шимишлар, оплок кўйлаклар!.. Тасмасини айтмайсизми: бори тоза ҷармадан, муштдай, кумиссимон тўкас кўзни олади! Ўзга бу формада кириб келганини кўриб, хотин бақа бўл қолди. Аммо кўрнур тақаёт тилини тешигига киритганди, «чирик» этиб ёпилганди, шу уринаман ечиб бўлмайди-да тўкасини! Ноҳамга кирволиб, ярик кечагана уриндик, хотин билан, енилмайди, ланнати!

Хотиннинг ҳам ҳафаси пир бўлди, ҳам жаҳли чиқди. Сўнг зарда билан деди:

— Шунумиз сизга кириб чиқмайдиган — бузуғини беришибди!

КОЛГАНИНИ УШЛА!

Қишлоғимиздан чиқкан ёнг катта одам — Абдулла бақироқ колхозда партком бўйи ишлашган. «Виль» машинаси бўларди. Маккажӯзоринорин олдига келдими, машина тўхтар тўхтамас ундан Абдулла бақироқ остилиб тушарди. Сўнг кўлларини оғзига варонка килиб, жўхоризорга қараб бақираиди:

— Хо-о-ов, ўғрини ушла! Ушла-а-а, ўғрини!

— Макканинг ичида ҳеч ким кўринмайди-ю? — дедим.

— Бу бақиридан кейин кўринмалари ҳам қочади-да!

Бир куни оdatдаги:

— Хо-о-ов, ўғрини ушла! Ушла-а-а, ўғрини! — деб бақирган экан, жўхоризордан ярим коп сўтани орқалаб хотинлари чиқиб қолибди. Хотиннинг кўлидан ушлаб, орқасига ўтказишбди-да, яна хитоб килибдишлар: — Колгандарни ушла, қолгандарни!

КИМЛИГИНИ АЙТМАЙМАН!

Абдулла бақироқ ҳар куни азонда колхоз радиоузелидан чиқиш киладилар. (Ўзи аслида радиода чиқмасдан, ховлига чиқиб галирсалар ҳам етади — бутун колхоз эшитарди) Уч-турт марта чиқиш килгандан кейин, акамизнинг лақаблари яна биттага ортди — кимлигини айтмайман.

— Хурматли ўртоқлар! Колхозимизда ҳаммамиз учун қимматли бўлган тут баргини мол-кўйларига бeraдиган текинтомоклар кўпайиб кетди. Бундайларни фош килишимиз, жазосини беришишимиз керак! Мана, масалан, кимлигини айтмайман, кўз-кўзга тушиса ҳафа бўлиши мумкин, Узункўчанинг охирида яшайди, Умматалининг кўшичиси, кимлигини айтмайман! Яна уйи катта кўпrikнинг ёнида, 66-25 машинасини минади, кимлигини айтмайман!

ҮЙИМДАГИ БЕГОНА ЭРКАК

Янги костюм-шимиларни кийиб, ёрталаб ишга кетаман, кечкурон магрур уйга кириб келаман. Унча парво қиммаганди, аммо мени бундайин пўрим холда кўрмаган ҳаммешлоқларим ахаммиз беришибди костюм-шимишлага!

Лой кечиб, маккага сув кўйиб, даладан келаётсам, Абдурайим чойхона олдида четга торти:

— Уч-турт кундан бўён кора костюм-шими кийган бегона эркак уйинга кириб-чиқиб юриби, хотиннинг эҳтиёт бўл, бола!

Хукмни суд чиқарди

Божхона бекати

Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона кўмитасидан ҳабар қилишларича, Қорақалпоғистон Республикаси божхона бошқармаси томонидан ҳукуки мухофаза килувчи бошқа органлар ходимлари билан ҳамкорликда тоба моддий бойликлар мамлакатимизга ноконуний олиб кирилишининг олдини олиш борасида изчил чорадирилар кўрилмоқда.

«Қорақалпоғистон» чегара-божхона постиди «Байней — Нукус» йўналишидаги йўловчи поэзи божхона кўригидан ўтказилганини, ҳеч қандай хужжатлари бўлмаган кўйиши салкам 11 млн. сўмлик озиқ-овкат маҳсулотлари вагондаги йўловчиларга майда майда туркумларда тарқатилган холда, яширин олиб кирилаётгани аниқланди.

Абдуғани СОДИКОВ

Жиззах вилояти божхона бошқармаси ични ишларни олди. Ўйловчи поездидан ташиш учун мўлжалланганини ёки товор? Масалан, пост ходимларни томонидан 13-17 август кунлари киймати 150 млн. сўмлик якин товор-моддий бойликин ноконуний олиб ўтилиши фош килинган.

Хусусан, «Остана — Тошкент» йўналиши бўйича катновчи поезд Ўйловчини киймати 21 млн. сўмлик 7 минг жуфт кўлкунлиги хуфиёна олиб кириётган пайдади колинди.

«Свердловск — Тошкент» поездидан божхона бошқармаси «Келес» темир йўл чегара божхона постидан Ўйловчини киймати 32,8 млн. сўмлик 20 дона лентали арра, 10 дона мукаддам ишлатилган тикув машинаси ва 9 дона газ хисоблагични Ўзбекистонга олиб киримоқ бўлди.

Гиёхандлик — аср вабоси. Дарҳақиат, айни шу заҳри котилни деб неча минглаб оиласалар кон йиглади. Бу ўз навбатида жамият равнакига таҳлил қилар экансиз, савол туғила-

давлатнинг миллий хавфзислигига салбай таъсир кўрсатувчи иллатларданди.

Андижонлик бир фуқаро томорқасига мева-чева, сабзавот эмас, оғу урунини кадади. Якунда бу ургунинг «хосили»ни ҳам олди.

Андижон вилояти божхона бошқармаси «Савай» темир йўл чегара божхона постидан ҳамда контрабанда ва божхона конунлиги бузилишига қарши курашиб бўлими ходимлари томонидан ҳукуки мухофаза килувчи бошқа идоралар вакиллари билан ҳамкорликда ушбу шахсонинг хонадони белгиланган тартибида кўздан кечирилганида, бу ерда 15 туп ўтирихиди, оч яшил ранги наша параваршиланётганлиги, 1,7 кг. мармаруна эса куритиш учун ёйиб кўйилганлиги фош бўлди. Барчаси ашёйий далил сифатида олиб кўйилди.

Мазкур холат юзасидан Андижон вилояти божхона бошқармаси томонидан Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 276-моддаси 2-кисми “а” банди билан жиноят иши кўзғатиди.

Афсусланарлиси шундаки, ҳатосидан ўз вақтида тегирилган тикув машинаси ушбу шахс мукаддам ҳам гиёвандлик воситалари ёки психотроп моддаларни конунга хилофравишида тайёрлаш, эгалаш, саклаш ва бошқа ҳароатлари учун жиноят жавобгарликка тортилиб, 3 йилга озодликдан маҳрум килинган экан.

Ушбу қилмишлар юзасидан энди хукмни суд чиқарди.

Кўнгил сўрагани кирсам, Ҳолбой бўйин томирлари ўйноклаб, ўзини кўярга жой тополмай турган экан. Ҳадеганда дилини очгиси келмасди. Онаси — Латофат хола яхши аёл эдилар. Мени ўйладай сурди. Оли тойдан бери бу хонадонга бош сўкүшга юрагим бетламайди. Дўстим билан кўча кўйда учрашиб юрсак-да, шу бугун астойдил уни кўргим келди.

Йўли топилди

Ўқтам МИРЗАЁР

Хонадонда аввалги файз йўқ. Отаси — Самар амаки хона бурчагида мўк тубиш, мотам тутиб ўтирибди. Саломимга бир ола караш билан алиқ олган бўлди.

— Тинчлики? — дедим дўстимни тутиб секингина.

— Қайдан билай, — деди Ҳолбой башарини жиийриб.

— Аллахни унтуломлаётгандир-да.

— Аллаҳочон унтуган, — деди деярли шивирлаб. Ташқарига чиқамиз, дегандек бош иргади.

Ҳолбой чўнгатидан дастрўмолини олиб, ёши бўлмаса ҳам кўзини артган бўлди.

— Кўнгли учун ўйлантириб кўйами деб, балога қолдим. «Тезлаштири», деб жониҳолимга кўймайди. Шошманг, бундай суршиттирайлик, онамизнинг ўрнини босадигандан топайлик, — десам «сенинг ниятинг бузук», деб хунобимни чиқарбидар. Ҳозир ҳам тортишиб турган-дик.

— Эй, ҳалақит бериман-да, узр, — дедим ўзимни нокуляй сезиз.

— Ҳечқиси йўқ, ўзим ҳам маслаҳатлашганини олдинга бораман, деб турвидим.

Биттаси чиқиб турибди. Ҳаҳалладаги Турсунхон бор-ку ўша аёл биттасини топиди. Синглимни авраб, отам билан учрашиб ҳам кетибди, жодугар. Отам бўлса, ўламан саттор, Турсунхон топганидан бошқаси керак

Навоий шаҳридаги “Фаворит люкс сервис” МЧЖ

ХАЛҚИМИЗНИ ВАТАНИМИЗ
МУСТАҚИЛАЛИГИНИНГ 27 ЙИЛДИК БАЙРАМИ БИЛАН
САМИИЙ ҚУТЛАЙШИ.

Шундай фараҳли кунларда барчага
сихат-саломатлик ва оилавий баҳт тилаб,
Ватанимиз равнақи йўлида
амалга ошираётган эзгу ишларида улкан
зафарлар тилайди.

ИЖТИМОЙ ЭЪЛОН

Истиқболли бошқарув кадрларини танлаб олиш бўйича «Таракқиёт» республика танлови

Президентимизнинг 2018 йил 30 майдаги "Истиқболли бошқарув кадрларини танлов асосида танлаб олишнинг замонавий тизимини яратиш чора-тадбирлари тўғрисида"-ги қарори асосида истиқболли бошқарув кадрларининг тизимли асосда танлаб олинишини таъминлаш, шунингдек, давлат ва хўжалик бошқаруви органлари, маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органлари, бошқа давлат органлари ва ташкилотлари тизимида уларнинг касбий малакасини уз-луксиз ошириб боришига кўмаклашиш мақсадида ҳар 3 йилда истиқболли бошқарув кадрларини танлаб олиш бўйича "Таракқиёт" республика танлови ўтказилади.

Танловда таянч олий маълумотта ва тегишли соҳада раҳбарлик лавозимида камиде уч йилик иш тажрибасига эта, 30 ёшдан 45 ёшгача бўлган (45 ёш ҳам кўшилган ҳолда) Ўзбекистон Республикаси фуқаролари иштирок этиши мумкин. Хусусан:

1. Давлат ва жамият бошқаруви соҳасидаги энг яхши бошқарувчи.

2. Суд-хуқуқ соҳасидаги энг яхши бошқарувчи.

3. Молия-кредит соҳасидаги энг яхши бошқарувчи.

4. Саноат соҳасидаги энг яхши бошқарувчи.

5. Ахборот технологиялари ва коммуникациялари соҳасидаги энг яхши бошқарувчи.

6. Қишлоқ сув хўжалиги соҳасидаги энг яхши бошқарувчи.

7. Архитектура ва курилиш соҳасидаги энг яхши бошқарувчи.

8. Коммунал хўжалик соҳасидаги энг яхши бошқарувчи.

9. Солиқ ва божхона соҳасидаги энг яхши бошқарувчи.

10. Экология ва атроф-муҳит муҳофазаси соҳасидаги энг яхши бошқарувчи.

11. Таълим, фан ва инновация соҳасидаги энг яхши бошқарувчи.

12. Соғлиқни сақлаш соҳасидаги энг яхши бошқарувчи.

13. Маданият, санъат ва спорт соҳасидаги энг яхши бошқарувчи.

14. Ташқи сиёсат, ташқи иқтисодий фаoliyat ва туризм соҳасидаги энг яхши бошқарувчи.

15. Макроиктисодиёт ва худудий ривоҷланиши соҳасидаги энг яхши бошқарувчи.

16. Транспорт ва логистика соҳасидаги энг яхши бошқарувчи.

Давлат ташкилотларида меҳнат килаёттган иштирокчиликнинг танловда иштирок этиши даврида эгаллаб турган лавозими ва ўртача ойлик иш ҳақи сақлаб қолинади.

Танлов галиблари энг кам иш ҳақининг 50 баравари миқдорида, финал босқичининг қолган иштирокчilariiga эса энг кам иш ҳақининг 25 баравари миқдорида бир мартали пул мукофoti тўлашади. Танлов финал босқичининг қолган иштирокчilariiga тегишли соҳанинг бошқарув кадрлари захира расига киритилади.

Танлов галиблари Ўзбекистон Республикаси Президенти хузуридаги Давлат бошқаруви академияси ҳамда Корпоратив бошқарув ил-

мий-таълим маркази базасида тегишли соҳага оид вазирliklar, идоралар, йирик компаниялар раҳбарлари, маҳаллий ва хорижий мутахассислар ҳамда олимлар иштирокида ўтказиладиган, ривожланган хорижий мамлакатларнинг соҳага оид ташкилотлariida танловнинг тегишли номинациялари юзасидан стажировка ўтшни ўз ичига оладиган «Бошқарув кадрларини тайёрлаш бўйича Президент дастурига мувофиқ уч ойлик курслarda ўқиди.

Танлов галиблари «Бошқарув кадрларini тайёрлаш бўйича Президент дастурига мувофиқ уч ойлик курслari ўтагандан кейин тегишли юнанишлар бўйича давлат ташкилотlariida раҳбарлик лавозимлariiga тайинланади.

Танловда иштирок этиши учун taraqqiyot-tanlov.uz интернет портaliiga кириб, рўйхатдан ўтиш зарур. Бунинг учун талабгор албатта ONE.ID.UZ портaliidan rўykhataдан ўтган бўлиши шарт.

Танловда иштирок этиши учун талабгорлар 2018 йилнинг 1 октябрiddan 30 октябрiga қадар онлайн rўykhatdan ўтиши мумкин. Батафсил маълумот taraqqiyot-tanlov.uz портала жойлашган.

Мазкур портaldan rўykhatdan ўтгандан сўнг талабгор анкетаси тўлдирилади. Унда талабгор ҳақида тўлиқ маълумотлар базаси камраб олиниади.

Танлов иштирокчilariiga анкетада белгилangan шаклдаги ишончли маълумотни кўрсатishi шарт. Анкета notüfri maъlumotni kiritiшish иштирокchilini tanlovdan chetlatishi sabab bўliши mумkin.

Иштирокchilarning anketalarini

ўрганиш учун ишчи гурӯх таркиби танлов комиссиялари томонидан шакллантирилади. Ишчи гурӯхлари сони ва уларнинг аъзолари таркиби ҳар бир номинацияга тақдим этилган аризалар сонига боғлиқ ҳолда шаклланади.

Танлов иштирокчilari ўзлари томонидан тақдим этилган анкета кайси номинацияга тегишли бўлишини мустакил равишда белгилайди. Анкета кўриб чиқilaёттanda ишчи гурӯх вакиллари анкетада иштирок этган шахс кўрсатган соҳадаги иш тажрибасига карабном зодликини ўзгартириши тавсия этиш хуқуқига эга бўлади.

Танловнинг веб-портaliida кейинги танлов турида иштирок этиши учун талабгорларни максадида тегишли давлат хокимияти ва бошқарув органлари, маҳаллий ижро ҳокимияти органлари, давлат ташкилотi ва идоралariiga бир ойлик стажировka ўтган жўнатилади.

Бир ойлик стажировka ва талабгорларнинг ташкилотчилик кобилиятни ва бошқарувчилик салоҳиятини анилаш максадида тегишли давлат хабардорлик даражаси бўйича онлайн тестдан ўтказилади.

Хорижий тилни билиш даражаси расмий тасдиqlangани ҳақидagi xalqaro сертификatlар mavzud bўlgan (B2 – CEFR (Common European Framework of Reference), 5,5 балл – IELTS (International English Language Testing System) ва 72 балл – TOEFL (Test of English as a Foreign Language) иштирокchilar xorijiy tillarни biliishi daражаси бўйича тестлардан oзод kiliñadi. Ushbu iштирокchilarga tanlovda maximall balл kўшиб beriladidi.

Ёзма синovlar va stajirovka boskiciga onlayn testlardan muваффакиятli ўтган талабгорларни

га ёзма таҳлилий материаллар (маъруза) тайёрлаш учун ҳар бир номинация бўйича муаммоли, амалиёт билан бевосита боллиқ бўлган, таҳлилий фикрлашни на-зарда тутувчи, ҳар бири 5 саволни камраб олуви тезислар берилади.

Талабгорлар томонидан тегишли номинациялар кесимида 5 саволни камраб олган мавзу бўйича тайёрланган ёзма таҳлилий материалларни (маърузалар) текшириш натижаси иштирок этувчilardan nafar talabgor tannab olinadi.

Талабгорларнинг гурӯхда ишлаш кўникмаси, профессионаллик дара-жаси ва бошқарув кобилиятини анилаш максадида тегишли давлат хокимияти ва бошқарув органлари, маҳаллий ижро ҳокимияти органлари, давлат ташкилотi ва идоралariiga бир ойлик стажировka ўтган учун жўнатиладi.

Бир ойлик стажировka va талабгорларнинг ташкилотчилик кобилиятни ва бошқарувчилик салоҳиятини анилаш максадида тегишли давлат хокimияti ва бoshkaruv chilik salohiyatini aniklanadi.

Гурӯхларда муаммоли вазиятларни (кейслар) echiш va suxbat жараёни бўйича tanlovning final boskiciga tawsiya etilgan 150 nafar talabgorning rўyhati, sinovlar ўtказiladigan san'a, vakt, joy va shartlari tanlovning web-portaliida yozlon kiliñadi.

Гурӯхларда муаммолi вазиятларни (кейслар) echiш va suxbat жараёни бўйича tanlovning final boskiciga tawsiya etilgan 150 nafar talabgorning rўyhati, sinovlar ўtказiladigan suxbat natijalariga kўra tanlovning 50 nafar goli bi aniklanadi.

